

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. I. Thomistæ ab Adversariis defensi, & vindicati ab errore Calvinii,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

ARTICVLVS PRIMVS.
 THOMISTÆ AB ADVERSARIIS
 defensi, & vindicati ab errore Calvini.

1.
 Homil.
 a. de Pas-
 chate.

*V*alidis absque dubio niritur pri-
 vilegiis (inquit S. Eucherius) qui
 causam de adversarij asserit in-
 strumentis. Speciosa victoria est,
 contrariam partem cartulis suis,
 velut propriis laqueis, irrecire. &
 testimoniorum suorum vocibus confutare; & am-
 ulum telis suis evincere, ut pugnantioris sui argumen-
 ta, suis probentur utilitatibus militare. Hoc unum
 ago toto primo articulo, ubi luce meridianâ cla-
 rioribus testimoniis, quæ ex integro, ne quidem
 præteritâ syllabâ, refero; demonstro egregiam
 Adversarios in defendendis Thomistis navasse
 operam; & optimè de nostra Schola meritos, à
 qua suspicionem omnem erroris & consensionis
 cum Calvino & Jansenio longè depulerunt.

2. Sed cum inter præcipuos, qui in defensionem
 Molinæ, & scientiæ cuius se patronum gloriatur,
 libri editi sunt, primo loco reponi debeat liber
 scientiæ mediæ defensæ, Tolosæ editus à R. P.
 Francisco Annato, ubi & eloquentia, & inge-
 nij solertia, & acumen contendunt (nam de veri-
 tate non puto expectare à D. Augustini, & S.
 Thomæ Discipulo laudem) is etiam præcipuus
 est liber, quò validius hoc argumentum contra
 Thomistas urgetur ex consensione & fœdere cum
 sententia Calvini, quamvis (inquit) *suspensio*
judicio, more dubitantium, expectando solutio-
nem.

Idem argumentum cæteri, licet debilius, intor-
 quent, adduntque cum Jansenio consensionem,
 quem in eadem cum Calvino versari navi, quem
 Calvinum contractum, Calvini discipulum, &
 compilatorem dicunt: quamvis etiam aliqui nu-
 per, ut semper tempus novum aliquid parturit,
 dicere ceperint, Jansenium à Calvino remotissi-
 mum esse, forsitan ut viam sibi parent ad aliquid
 gravius, & quod longo tempore & arte eget, ut
 aliquando palam asseratur, solam in Jansenio
 gratiam per se efficacem damnatam fuisse. Primo
 igitur loco, purgatos à P. Annato Thomistas,
 & in tuto positos demonstro, nihilque, eo iudice,
 Scholæ nostræ cum Calvino & Jansenio esse com-
 mune; & iis quæ libro Tolosæ edito, pro defen-
 sione scientiæ mediæ, fusè per quadraginta tres
 paginas prosequitur, ex aliis, quos postea contra
 Jansenianos edidit, libris, respondeo.

3. Disputatione igitur quartâ hujus libri quò
 scientiam mediæ defendit, objicit Thomista-
 rum doctrinam, societate & affinitate cum er-
 rore Calvini & rigidiorum Calvinistarum con-
 junctam & federatam esse *nec nisi verbo tenus,*
& penes loquendi modum, discrepantem. *Vros-*
que ait habere in definitionibus Tridentini quod
deleri cupiant. Tivisum Calvinistam, jure so-
 cietatis, Thomistarum patronum accessisse. Nul-
 lum Thomistas inter & Calvinum discrimen re-
 pertum, nec sibi ab extraneis, nec ab ipsis Tho-
 mistis oblatum; licet repetitis interpellationibus,
 opportuna & importuna voce exposulaverit.
 Amesium & Molinæum ita ardentè amplecti

Tom. I.

A Thomistarum sententiam, de prædefinitione ma-
 terialis peccati, ut dices dum *questionem hanc*
tractans, in schola Didaci Alvarez audivisse.
 Illos quos Dominicus Soto audire solitus erat in
 scholis, nimirum Thomistas, damnatos fuisse in
 Tridentino. Modum defendendi libertatem,
 quem Amesium accepit ab Alvare, pertinere ad
 Calvinismum, & consequenter non esse ad mentem
 Tridentini. Denique omnes ingenij nervos in-
 tendit, omnem eloquentiæ artem, Rhetorica
 tropos & figuras adhibet, nihilque non movet,
 ut accusationem verosimilem faciat. Sed nescio
 an gravius an levius accusationem Thomistæ
 ferre debeant, cum eam postea libris, tum Ro-
 mæ, tum Parisiis editis, diligenter amoliat.

B Cum igitur aliud ratio temporum postularer,
 quod prius scripserat, emendavit in responsione
 ad 17. Epistolam Ludovici Montalij, paginâ 61.
 & 62. *Gratia efficax* (inquit) *duplici modo de-*
fendi potest, quorum unus hereticus est, hereticis
principiis nixus; alter orthodoxus, sanctis au-
thoritate Conciliorum principiis suffultus. Pri-
imum sequitur Calvinus, & idè hereticus est. Car-
tholici Doctores, Thomistæ, Scotistæ, Sorbonistæ,
Iesuitæ, de secundo consentiunt; & propterea va-
riis licet concertationibus distracti, tamen in ea-
dem & indivulsa communionè Ecclesiæ perman-
ent. Ergo ut explores, an Jansenius defendendæ
gratiæ efficacis professione sit immunis, illud in-
dagandum, quo pacto illam defendat, tanquam
Calvinus, an tanquam Catholici Doctores?

C Calvinus ita gratiam efficacem defendit, ut ab
 illa nullam aliam nobis relinqui libertatem puer-
 nisi illam qua dicitur à coactione. Ceterum ab istâ
 gratia necessitatem imponi, que potestatem aufer-
 rat resistendi, quandiu gratia perseverat. Catho-
 licis Doctores inter se consentiunt, gratiam per se
 efficacem, ita regere voluntatem, ut vim & pote-
 statem resistendi ei non adimat; ita ut hæc duo in-
 ter se componantur, gratia in voluntate, & in ea-
 dem voluntate sub gratia constituta, sufficiens non
 consentiendi potestas; nec dubitant quin hæc sit ve-
 rus Tridentini Concilij sensus in istis verbis, po-
 testat dissentire si velit.

Sed ne quid à me tentatum aut temeratum esse,
 in referenda Adversarij sententia, Lector existimet,
 placuit omnino eadem verba, quæ Gallico
 idiomate scripsit, referre.

E Il y a deux manieres de deffendre la grace effi-
 cace par elle-mesme, l'une qui est heretique, &
 appuyée sur des principes heretiques, l'autre qui
 est orthodoxe, soustenuë par des principes établis
 par les Conciles. Calvin suit la premiere, & en
 cela il est heretique. Les Docteurs Catholiques,
 Thomistes, Scotistes, Sorbonistes, Iesuites, sont
 d'accord de la seconde, & pour cela, nonobstant
 leurs disputes particulieres, ils demeurent, tous
 dans l'unité de la Foy, & dans la Communion de
 l'Eglise. Pour sçavoir donc si la Doctrine de Jan-
 senius est à couvert par la profession qu'il fait de
 deffendre la grace efficace par elle-mesme, il faut

T t iij

ſçavoir de quelle maniere il la deſſend; ſi c'eſt de A
la maniere de Calvin, ou de celle des Docteurs
Catholiques.
Calvin deſend tellemēt la grace efficace par elle
meſme, qu'il croit qu'elle ne laiſſe autre liberté
que la liberté de contrainte, nous aſſujetiſſant au
reſte à la neceſſité d'agir, qui nous oſte le pouvoir
de reſiſter, tandis que la grace perſevere. Les Do-
cteurs Catholiques ſont d'accord, que la grace effi-
cace par elle-mēme, gouverne tellement nôtre vo-
lonté, qu'elle nous laiſſe le pouvoir de reſiſter, en
forte que ces deux choſes ſe trouvent enſemble,
la grace dans la volonté, & dans la même volonté
ſous la grace efficace, un pouvoir ſuffiſant pour
ſ'empêcher d'y conſentir. Et ils ne doutent point B
que ce ne ſoit le véritable ſens de ces paroles du
Concile de Trente, *potest diſſentire*, Bannez, &
Molina, & tous les Docteurs Catholiques, qui
ont les ſentimens les plus éloignez, & les plus
oppoſez ſur le fait de la grace, ſont toutefois
unis en ce point.

Nihil melius in deſenſionem Thomiſtarum ad-
verſario dicendum ſupererat, eſſi à Thomiſtis
conductus fuiſſet, aut in eorum caſtra pugnaturus
transiſſet.

5. Pergit adhuc libro quem Romæ editit de li-
bertate incoacta, contra Apologiſtam Janſenij
cap. 2. §. 4. ubi hæc habet omnino ad guſtum &
ſenſum Thomiſtarum, eorumque principiis planè
conſentanea: *Inde proceſſit error Janſenij* (quem
dicit eundem eſſe ac Calvinij) quod putaverit ſe
eodem modo philoſophari poſſe quò Thomiſta, cum
tamen diverſiſſima ſint eorum principia. Nam
Thomiſta cum vittrice concupiſcentia verbi gratiã
ponunt ſufficientem gratiam ad reſiſtendum, nec
putant quidquam requiri in alterutro caſu, quod
habeat rationem principij & virtutis activæ; &
ideò dicere poſſunt ſimilitatem eſſe potentia ad
utrumlibet oppoſitorum immediatè ac proximè;
neque unquam ſenſum compoſitum & diviſum ſic
explicuerunt, ut dicerent voluntatem poſſe unum
in ſenſu compoſito, & in ſenſu diviſo; hoc eſt ſuc-
ceſſivè, atque ex hypotheſi quod fiat mutatio in
prærequiſitis ad agendum. Nunquam Thomiſta
ita ſenſum illum compoſitum & diviſum explicue-
runt. Et contra Commentatorem cap. 2. §. 1.

Quem invenient Janſeniani inter Thomiſtas,
qui concedat ita neceſſarium conſenſum, quem
voluntas præbet motioni gratiæ, quandiu illa in-
heret, quomodo neceſſarius eſt amor beatiſicus,
quandiu durat viſio? Quem invenient qui dixe-
rit, voluntatem diviniã gratiã prædeterminatam,
carere proximã ad diſſentiendum potentiã? Quem
dabunt qui diſtinctionem ſenſus compoſiti & diviſi
ſic interpretetur, ut ſenſus ſit, voluntatem à Deo
motam poſſe diſſentire, quando illa motio abierit,
& advenerit alia?

6. Quæ hæcenus ex P. Annato ſummã fide retu-
limus, univerſum D. Thomæ doctrinam ab erro-
ribus Calvinij ſejungunt: nunc ad ſingulas deve-
nio, quibus controverſia omnis conſtat, & quas
non minori ſtudio & curã defendit. Nemo eſt
qui D. Thomæ vel Molina Scholam è limine
ſalutaverit, qui neſciat præcipuè controverſiam
verſari; an ulla ſit in voluntate libertas indiffe-
rentiæ, præter indifferentiam judicij? Si nulla ſit,
nullum etiam inter Thomiſtarum & Hæretico-
rum, quos Tridentinum damnat, intercedit dif-
crimen. Si ſecus, nulla conſenſio. Scripſerat P.
Annatus diſput. 4. cap. 4. §. 3. num. 111. libri
Toſolæ editi pro deſenſione ſcientiæ mediæ (ubi

libertatis Thomiſticæ quibus voluit coloribus &
lineamentis tabellam depinxit) hæc duo ſolum
apud Thomiſtas reperit, quæ ad rationem agen-
tis liberi, & liberæ actionis requirunt, nimirum
in intellectu indifferentiam judicij, & in volun-
tate immunitatem à coactione. *Postquam* (in-
quit) *excuſſimus omnia ex Adverſariorum ſen-
tentia, nihil aliud invenimus, quam eſſe Dei præ-
deſinitionem abſolutam, efficaciẽ, inſallibilem,
ex qua ſequitur actio voluntatis, ſeclufa coactione
omni ac violentiã, & ſuppoſitiã cognitionum me-
diocritatẽ &c. Quod idem ſapius repetit, ut
pene Lectorum fatiget: ex quo demum inferit,
quod totã diſputatione urget, Thomiſtas non
diſſerre à Calvino, niſi verbo tenui, & in uſu
votum, quia Calvinus utrumque admittit, & ex
hac libertatis tabella, nihil proſus delevit.*

Verùm diligentius poſtea libertatem Thomi-
ſticam excuſſit, & in reſponſione ad 17. Montal-
tij, quàm ſuprà cum laude retulimus, contendit
tertium aliquid reperiri, quod ad libertatem hu-
manorum actuum, præter indifferentiam judicij,
& immunitatem à coactione, Thomiſta requi-
runt, ſcilicet indifferentiam actualem, ſeu diſ-
ſentiendi potentiam; ex quo ſuprà intulit, nihil
eſſe Thomiſtis cum Calvinio commerciij. Sicigi-
tur habet: *Calvinus ita gratiam efficaciẽ deſen-
dit, ut ab illa nullam aliam nobis relinqui liber-
tatem putet, niſi eam quæ dicitur à coactione; cæ-
terum ab iſta gratia neceſſitatẽ imponi; quæ po-
teſtatem auferat reſiſtendi, quandiu gratia perfe-
verat. Catholici Doctores, Thomiſta, Scotiſta,
Sorboniſta, Ieſuitæ, inter ſe conſentiunt, gratiam
per ſe efficaciẽ ita regere voluntatem, ut vim &
potteſtatem reſiſtendi ei non adimat.*

Tertium item illud quod ad libertatis naturam
pertinet, & Thomiſta exigunt, quod forſitan
eorum ſententiam in libro de ſcientia mediæ
excuteret, propterantem latuerat, reperit in li-
bro cui titulus, *Auguſtinus à Baianis vindicatus*,
lib. 7. in præfatione: *Ad errorem* (inquit) *impu-
tant Baiani olim damnatum in Maſſilienſibus,
quod non admittatur auxilium gratiæ ita efficaciæ,
ut indifferentiam libertatis abſorbeat: impoſita-
que conſentiendi neceſſitate, proximam diſſenti-
endi potentiam conſumat; eoque ſenſu gratiam indif-
ferentem negant: quaſi Maſſilienſium inter &
Calvini ſententiam, nullum eſſet medium in quo
Catholicis conſentire liceret. Nam quod diverſa
ſit hæc ſententia à doctrina Thomiſtarum, ex eo
patet, quia Thomiſta gratiam, quantumvis præ-
determinantem, cum indifferentia voluntatis, &
diſſentiendi potentia componunt. Et libro de li-
bertate incoacta, loco jam ſemel relato: *Quem
Janſeniani invenient inter Thomiſtas, qui dixe-
rit voluntatem diviniã gratiã prædeterminatam,
carere proximã ad diſſentiendum potentiã? Item
libro cui titulum præfixit, informatio de quinque
propoſitionibus, Pariſiis edito anno 1651. dum
explicat tertiam propoſitionem ab Innocentio X.
damnatam, Alvarem, & Gonzalem, alioſque
Thomiſtas, in teſtes vocat, ut probet ab univer-
ſa D. Thomæ Schola, libertati aſſeri proximam
& expeditam potentiam ad operandum vel non
operandum, quæ ad naturam libertatis perti-
neat, & quæ ejus definitio conſtet. Quæ ergo fide
& ſinceritate dixerat in libro de ſcientia mediæ,
Thomiſtas duo tantum ad libertatem requirere,
nimirum in intellectu indifferentiam judicij, &
immunitatem à coactione in voluntate?**

Præter ea quæ hæcenus, impugnatore P. An-

nato, argumenta objecta sunt, eoque defensore soluta, & quæ inter argumenta a priori, qualia Adversariis suppetunt, reponere licet; urget etiam Canonem Concilij Tridentini, & contendit Thomistis, non solum cum Evangelicis, quo nomine Calvinistas designat, communem esse sententiam, sed utrosque etiam habere in definitionibus Tridentini quod deleri cupiant. Cujus rei judicem facit Theophilum Bracherum, vulgò Milleterium. Sed eam accusationem idem Authot depellit, eadem responsione ad Epist. 17. Montaltij, quæ Thomistis nihil timendum asserit à fulminibus & anathematismis Tridentini; cum modus defendendi gratiam per se efficacem, quem docent, orthodoxus sit, & sanctis auctoritate Conciliorum principis suffulcus.

11. Ultimum à signo & à posteriori argumentum, quod disputatione sæpius citatà libri pro defensione scientiæ mediæ urget, judicio Amesij rigidioris Calvinista nititur; quem inter & Alvarezem ita convenire putat, ut in hujus Theologi schola hæreticus audivisse videatur. Ex quo infert modum quem habet Alvarez explicandi libertatem (quò scilicet liberum arbitrium ita moveri dicitur, ut Deo moventi dissentire possit) eum Amesio inter Calvinistas rigidiori communis sit, pertinere ad Calvinismum, & subinde Canonij Concilij Tridentini repugnare, quò nulli unquam Catholicorum dubium fuit hæreticos peti, cum eo fulmine se feriri ipsi hæretici senserint.

12. Hoc argumentum abundè satis infra diluam, sed hoc in antecessum repono, etiam suo Authori debilissimum visum fuisse, & libro 4. contra Bajanos cap. 8. §. 7. num. 4. quod in libro de scientiâ mediâ scripserat, retractasse: *Lutherus* (inquit) *& Calvinus, & eorum sequaces, idè sunt hæretici, quia non admittunt liberum arbitrium, quale postulat Tridentinum, nempe quod excitatum à Deo per gratiam efficacem, possit nihilominus dissentire.* Et infra. *Consequens ergo est, ut dicamus, proximam dissentendi potentiam, & à Tridentino sanctità, & ab Hæreticis hæreticè negatam.* Ergo consequens etiam est, modum explicandi libertatem, & gratiam per se efficacem Alvarez, minimè ad Calvinismum pertinere, quem si Amesius secutus est, optandum foret perinde cætera à viris Catholicis accepisse, quorum ductu ad Ecclesiæ sinum revocatus fuisset. Imò hac unâ dissentendi potentia, quam voluntas sub motione gratiæ quâlibet efficacis servat, Catholici à Calvinistis fecerunt, quantum ab errore veritas distat: quod citatus Authot observat, tum locis quæ supra retulimus, tum in exercitatione Theologica in librum de libertate Dei & creaturæ, quam Cadurci edidit anno 1632. sub Eugenij Philadelphi nomine, pagina 654. editionis Parisiensis, ubi sic ait: *Cum Thomistæ hac unâ lineâ* (quod scilicet prædeterminatio physica non auferat potentiam dissentendi) *hætenus suæ doctrinæ simul & Calvinianæ confinia inconfusa servarint, credebile admodum est, hunc Authorem* (scilicet Guillelmum Gibium, in quem toto hoc opusculo invehitur) *ejusmodi lineam prætergressum, in alieno à Catholicis fundo laborare.*

13. Sanè quæ ultimo loco retulimus, ejusmodi sunt, ut ægrè possint cum superioribus conciliari. Qui enim fieri potest Thomistas, hac unâ lineâ (potentiâ scilicet dissentendi) sua cum hæreticis confinia inconfusa servasse; & tamen modum explicandi libertatem ab Alvarez traditum (quo ni-

A mirum liberum arbitrium ita moveri dicitur, ut Deo moventi dissentire possit) ad Calvinismum pertinere, & inter Thomistas & Calvinum, in ea præcisè quæstione, quæ petitur, sitne aliquis liberi arbitrij usus, nullum repertum esse discrimen, nisi verbo tenus, eadem amborum existente sententiâ? Hoc saltem Adversarij ex frequentibus cum Jansenianis concertationibus commodum reportarunt, ut tandem Thomistarum sententiam minimè libertatem ledere probè intellexerint, ut Dionysius Raymundus 1. p. cap. 4. art. 9. egregiè annotavit, his verbis: *Il faut que le Livre de Jansenius ait bien ouvert les yeux aux Jesuites, puis que depuis qu'il a paru, ils ont bien compris comment la Doctrine des Thomistes, touchant la prædetermination physique, ne ruinoit pas la liberté, & estoit différente de celle de Calvin.* Necessè est frequentem libri Jansenij lectionem Jesuitis oculos aperuisse, cum eo tempore quò prodiit, rectè perceperint, quantum Thomistarum doctrina ab errore Calvini differret, eâ parte, quæ ad prædeterminationem physicam spectat, nec destrueret libertatem.

Omitto plura ejusmodi quæ pro eodem argumento promptum esset congerere: ex his enim quæ hætenus expendimus, satis Lector intelliget quod mihi probandum assumpseram, Thomistas ab Adversariis defensos, & ab omni hæresis & erroris, nedum labe, sed & suspitione fœderis & consensionis cum Calvino, fuisse purgatos. Sed ne causam prodam quam defendendam suscepì, intra inculpata tutelæ metas, eaque modestiâ & moderatione animi, quâ inter se Theologos disputare convenit, & eâ lege naturæ insitâ, quæ utrique parti in bello, æquo jure vivendum jubet, & ne alteri neget quod sibi quisque permittit: non dissimulabo, & faciliè Lector ipse consentiet, gravissimam suppetere Thomistis postulandi causam, quòd toties contra propriam mentem, dicta, scriptaque, ab Adversariis Calvinismus improperetur, à quo remotissimos esse millies scripserint. Et erit sanè major, si ordinem quò hæc omnia à R. P. Annato scripta, retractata, iterumque confirmata sunt, observemus.

Cadurci scripsit anno 1632. sub nomine Eugenij Philadelphi, contra Guillelmum Gibium, Congregationis Oratorij Presbyterum, eoque libro Thomistas inquit hac constitutâ lineâ potentia dissentendi gratiæ efficaci, sua doctrinæ & Calvinianæ confinia inconfusa servasse. Post Tolosam petiit, & libro edito anno 1645. nihil ea moratus quæ Cadurci scripserat, contendit Thomistas inter & Calvinum, nullum adhuc discrimen repertum, nec sibi ab extraneis, nec ab ipsis Thomistis oblatum; licèt repetitis interpellationibus, opportunâ & importunâ voce expostularit.

E Verum quod tantâ asseveratione scripserat, cum aliud ratio temporis, & causa privata postularer, visus est sæpius retractasse, tum Romæ, tum Parisiis, pluribus libris editis contra Jansenianos, ut nihil ultra nobis optandum esset, post publicam & iteratam, in duplici orbis theatro retractationem, præter dictorum constantiam. Sed iterum Parisiis anno 1662. alteram libri Tolosæ editi editionem adornavit, & ne quidem expunctâ lineâ, aut immutatâ syllabâ, iterum exclamavit: *Nonne justa est defensorum scientiæ mediæ petitio, qui post eam longam tot annorum altercationem, adhuc querunt, quæ sit reipsa differentia inter Adversariorum & Calvini doctrinam, in ea præcisè dubitatione quæ petitur, sitne aut non sit in*

homine liberi arbitrij usus aliquis? Et tamen nuper libro contra Jansenianos Gallico idiomate scripto, cui titulus, *la conduite de l'Eglise*, inter Thomistas, & Calvinistas, quibus tota tertia parte Jansenium adjungit, decem & octo discrimina observat, & diligenter probat.

16. Relinquo ceteris ut de hac scribendi ratione, quam pene in re litteraria & Theologica, id est gravissima, ludam dixeris, quid libeat, aut quod res ipsa postulaverit, statuam; neminem sane existimo, quamlibet suis partibus adductum, quin fateatur, gravissimam esse expostulandi causam, si qua unquam contigit, tandiu Theologorum vulgus, in re tanti momenti illudi: nam eruditorum hominum, qui res suis momenti metiuntur, & aqua lance librant, neminem arbitror, qui non aegre ferat, Thomistis inuri Calvinismi notam, ab his à quibus se pius purgati & vindicati sunt.

Dixerat quidam è nostris acuti & festivi ingenij, esse quòd Adversarij fortune gratulemur, cum nostra nedum sortis, sed & fidei arbitra fuerit. Dum Tolosa privatus in nos acueret stylium, eo iudice, eramus filij tenebrarum, heretici, Calviniste. Cum verò Regiam urbem & aulam attingit, ejus fortunam secuta est fides nostra, nec minimum mutata sententià, effecti sumus ex hereticis, & filiis tenebrarum, filij lucis, Catholici, Orthodoxi; non merito aut mutatione nostrà, que nulla fuit; imò nec gratià Christi, sed Annati. Etenim gratià Christi fidem non largitur, nisi cogitantibus, & volentibus; hujus verò, nos Fideles ex Novatoribus, non volentes, imò nec cogitantes, effecit.

17. Ego sanè ejusmodi salibus, qui de viro erudito & Religioso, non nihil fortè convitij & injuriæ respicerent, non mihi uti permitto. Sed ut veris agam, dissimulare non possum, quin id mihi semper gravissimum fuerit, eam scholam haresis accusari ab his qui probe sciant, & quod infra demonstrabo, nullam esse in orbe, ab erroribus Calvinij & Pelagij remotiorem. Belli ut video leges servantur in hoc litterario certamine, cum omni armorum genere, nec solà argumentorum vi, sed & qualibet arte pugnetur; quamvis non dubitem, alias postulare leges hoc belli genus, quò sola veritas quaeritur.

ARTICVLVS II.

Pulsanti Adversario aperiant Thomistae, & assignant petita discrimina.

18. L Vtherus & Calvinus duo præcipua antiqui draconis capita, inter varias quibus religionem omnem & fidem evertere conati sunt controversias, hanc etiam quàm liberum hominis arbitrium extinguere, procellam excitarunt; & ut olim D. Augustini temporibus, Adumetini Monachi, quos variis à se libris editis, gratiæ necessitatem, & efficacissimas ejus vires, ut admitterent, Augustinus coegerat; in hoc demum extremum declinarunt; ut negarent liberum hominis arbitrium posse cum efficaci gratià consistere, quos Augustinus præclarissimo illo libro de gratià & libero arbitrio convicit, & ad fidem, à qua errore, non animo, deflexerant, revocavit. Ita Novatores, quos aut inscitia, aut malitia, & retum novandarum cupido, adeo transverfos egit, ut invictam gratiæ necessitatem, cum flexibili voluntatis libertate cõponere, aut non valerent, aut non vellent; in idè extremum præcipites acti sunt, ut

A dixerint efficaciam gratiæ esse libertatis excidium. Pronuntiat Christus (inquit Calvinus) efficacem esse Spiritus sancti gratiam, quã trahuntur ut necessario credant. His prorsus evertitur tota liberi arbitrij potestas, quam sibi somniant Papistæ. Et in libro contra Pighium: Ita efficaciter formari voluntatem nostram constituimus, ut Spiritus Sancti ductum sequatur necessario.

Verùm non omnem voluntatis libertatem Calvinus sustulit, aliquam etiam libens admisit, & ad suæ religionis fidem necessariam existimavit. Sustulit eam quam vocant indifferentiã libertatem, & quæ determinationem ad unum per modum naturæ excludit; eam verò libertatem quã voluntas sponte agit suã, sive spontaneitatem, quæ solam immunitatem à violentiã & coactione importat; eam, inquam, in voluntate mota & excitata per gratiam efficacem, & admisit, & postulavit. Nam in Antidoto ad canonem 5, sessionis 6, hæc scribit: Quid ergo sibi vult Augustinus, cum de libertate voluntatis loquitur? nempe quod toties repetit, non cogi homines invicta Dei gratiã, sed voluntarios regi, ut sponte pareant ac sequantur. Et libro 2. in Pighium, editionis tertie Genevensis. Si coactioni (inquit) opponitur libertas, liberum esse arbitrium, & fatcor, & constanter assero, ac pro Hæretico habeo, si quis secus sentiat: si hoc inquam sensu liberum vocetur, quòd non cogatur, aut violenter trahatur, sed sponte trahatur suã, nihil moror. Non negat ergo Calvinus in nobis rationem voluntarij, seu spontanei, sub tractu & motione efficaci divinæ gratiæ, sed tantum indifferentiam actua-

lem, seu absolutam dissentendi ac resistendi potentiam. Hanc enim non solum rejicere, sed detestari etiam se dicit in responsione ad primum articulum de occultis Dei providentiã, ubi hæc scribit: Quod de absoluta potestate nugantur Scholastici, non solum repudio, sed etiam detestor. Unde Joannes Scaphius, famosus Calvinista, hanc esse totius Calvinisticæ sectæ opinionem, ac præcipuum controversiæ punctum, quò in materia de gratiã & libero arbitrio Calvinistæ differunt à Pontificiis, contendit in libello cui titulus est, *Tractatus de misero hominis statu sub peccato*. Nam lib. 2. de libero arbitrio cap. 1. sic ait: Differimus à Pontificiis. Illi ad liberum arbitrium constituendum aiunt requiri non tantum libertatem à coactione, sed etiam à necessitate. Nos verò dicimus, necessitatem in agendo, liberum arbitrium non tollere. Et cap. 3. Status controversiæ inter nos & Pontificios est, sine homo post lapsum verè liberi arbitrij in iis rebus quæ pertinent ad salutem; & quamvis nihil possit sine auxilio gratiæ, tamen per gratiam præventivam excitatus, & à Deo adjutus, ita valeat operari, ut possit non operari? Affirmativam partem inveniunt Bellarminus & Concilium Tridentinum sess. 6. can. 4. &c. Nos verò dicimus in homine post lapsum, Deum ita efficaciter agere, & voluntatem flectere, ut hominis voluntas, Deum conversionem hominis volentem & operantem non sequi non possit, licet non coactè, sed sponte sequatur.

Idem videre est apud Molinæum in anatome Arminianismi, ubi indifferentiã liberæ voluntatis agnoscit in actionibus civilibus, item in honestis honestate civili, atque etiam in observatione Ecclesiasticæ disciplinæ: in actionibus verò malis, & in his bonis quæ ad vitam pertinent æternam, libertatem arbitrij eatenus salvat, quòd homines, est o necessario agant, agunt tamen cum ratione & iudicio